

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **JUDr. R. S.** proti žalovanej **E. H.**, zastúpenej **C. P.**, o **zaplatenie trov právneho zastúpenia**, ktorá vec sa viedla na Okresnom súde Michalovce pod sp.zn. 13 C 92/2007, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu Michalovce z 18. marca 2008 č. k. 13 C 92/2007-32 a rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 15. decembra 2008, sp. zn. 5 Co 295/2008, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 15. decembra 2008, sp. zn. 5 Co 295/2008 a rozsudok Okresného súdu Michalovce z 18. marca 2008 č. k. 13 C 92/2007-32 **z r u š u j e** a vec vracia súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Michalovce rozsudkom z 18. marca 2008 č.k. 13 C 92/2007-32 zaviazal žalovanú zaplatiť žalobcovi 24 544 Sk s 9,5% ročným úrokom z omeškania od 27. januára 2007 do zaplatenia a trovy konania 1290 Sk, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Z vykonaného dokazovania mal preukázané, že žalobca poskytol žalovanej právne služby celkom v sume 32 544 Sk, z čoho bola uhradená len suma 8 000 Sk. Preto ju v zmysle § 9 ods.1 v spojení s § 10 a 11 vyhl. č. 655/2004 Z.z. zaviazal na zaplatenie 24 544 Sk. V konaní žalovanej uznesením zo dňa 31. augusta 2007 č.k. 13 C 92/2007-29 s poukazom na ustanovenie § 29 ods. 2 O.s.p. ustanovil opatrovníka na zastupovanie z dôvodu, že jej pobyt nebol známy. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Košiach na odvolanie žalovanej po tom, ako súd prvého stupňa uznesením z 3. júna 2008 č.k. 13 C 92/2007-42 zrušil svoje rozhodnutie o ustanovení opatrovníka žalovanej z dôvodu, že jej pobyt je už známy, bez nariadenia odvolacieho pojednávania rozsudkom z 15. decembra 2008 sp.zn. 5 Co 295/2008 napadnutý rozsudok potvrdil. Zároveň vyslovil, že žalovaná nemá právo a žalobcovi sa nepriznáva náhrada trov odvolacieho konania. Dospel k záveru, že rozsudok súdu prvého stupňa je vecne správny. Poukázal na to, že žalovaná ústnu dohodu o odmene 16 000 Sk nepreukázala, hoci ju zaťažovalo dôkazné bremeno a ani ďalší dôkaz, výsluch jej sestry by neprivodil zvrat do skutkového stavu zisteného okresným súdom. O trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti týmto rozsudkom, ako prvostupňového tak aj odvolacieho súdu, podal na základe podnetu žalovanej, s poukazom na ustanovenie § 243e ods. 1 v spojení s § 243f ods. 1 písm. a/, c/ O.s.p. mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky, ktorý navrhol napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Poukazoval na to, že z doručeníek nachádzajúcich sa v spise vyplýva, že žalovaná písomnosti na adrese svojho trvalého pobytu prijímala, proti platobnému rozkazu podala odpor a k žiadosti o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov pripojila aj potvrdenie Obecného úradu v N.N., v ktorom je uvedená adresa jej trvalého pobytu, na ktorej aj prevzala uznesenie, ktorým bola od platenia súdnych poplatkov oslobodená. Napriek tomu súd prvého stupňa, hoci mu bolo známe, že žalovaná sa zdržiava na adrese N.N. č. X., vydal uznesenie, ktorým jej podľa § 29 O.s.p. ustanovil opatrovníka. Vo veci však nevykonal žiadne šetrenie toho, či sú dané podmienky pre takýto procesný postup. Keďže žalovaná sa v mieste v mieste svojho trvalého bydliska zdržiavala, takýmto postupom došlo nielen k porušeniu § 29 ods. 2 O.s.p., ale aj k porušeniu čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a žalovanej bola znemožnená realizácia jej procesných práv. Na uvedenú skutočnosť mal s poukazom na ustanovenie § 221 ods. 1 písm., f/ O.s.p. prihliadať odvolací súd, lebo táto bola dôvodom pre zrušenie rozsudku súdu prvého stupňa. Okrem toho boli dané dôvody na zrušenie napadnutého rozsudku v zmysle § 221 ods. 1 písm. h/ O.s.p.

Žalobca a žalovaná sa k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243g O.s.p.), preskúmal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora je dôvodné.

Z ustanovenia § 243e ods. 1 O.s.p. vyplýva, že ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f) a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie.

V zmysle § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 242 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.). Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť podľa § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. [t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu (písm. a/), nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania (písm. b/), nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka (písm. c/), o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania (písm. d/), prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh (písm. e/), prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať (písm. f/), alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným (písm. g/)].

Podľa dovolacieho súdu je konanie a rozhodnutie ako krajského súdu tak aj okresného súdu postihnuté vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že tak základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zahŕňajú v sebe aj právo na rovnosť zbraní, kontradiktórnosť konania a odôvodnenie rozhodnutia (napr. II. ÚS 383/06).

Obsah práva na spravodlivý súdny proces nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Obsahom tohto práva je i relevantné konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Ak je toto konanie v rozpore s procesnými zásadami, porušuje ústavnoprávne princípy (napr. II. ÚS 85/06).

Postupom súdu, ktorým sa účastníkovi konania odňala možnosť konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p., treba rozumieť taký procesný postup súdu, ktorým účastníkovi nebolo umožnené buď zúčastniť sa konania alebo realizovať ďalšie procesné práva, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a oprávnených záujmov. V zmysle uvedeného za postup súdu vedúci k odňatiu možnosti konať pred súdom treba považovať aj postup súdu, ktorý sa prieči ustanoveniu § 29 ods. 2

O.s.p. Ak súd v rozpore s týmto ustanovením bez splnenia zákonných podmienok z neho vyplývajúcich ustanoví účastníkovi konania opatrovníka, odníma tým tomuto účastníkovi možnosť pred súdom konať, lebo mu znemožňuje realizáciu jeho viacerých procesných práv, predovšetkým práva, aby jeho vec bola prerokovaná na súde v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonaným dôkazom (viď aj čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd).

V predmetnej veci postup okresného súdu, ktorý predchádzal vydaniu uznesenia o ustanovení opatrovníka žalovanej nebol v súlade s § 29 ods. 2 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia môže súd, pokiaľ neurobí iné opatrenia, ustanoviť opatrovníka aj účastníkovi, ktorého pobyt nie je známy, ktorému sa nepodarilo doručiť na známu adresu v cudzine alebo ak je doručenie písomnosti v cudzine spojené s ťažko prekonateľnými prekážkami, ktorý je postihnutý duševnou poruchou alebo ktorý nie je schopný zrozumiteľne sa vyjadrovať. Ustanoveniu opatrovníka podľa § 29 ods. 2 O.s.p. musí vždy predchádzať dôsledné prešetrenie toho, či sú dané všetky podmienky pre daný procesný postup. Pritom povinnosť zistiť, či pobyt účastníka konania je skutočne neznámy, zaťažuje súd. Účastníkovi, ktorý sa zdržuje v cudzine, je možné ustanoviť opatrovníka len vtedy, ak boli vyčerpané všetky dostupné možnosti na zistenie miesta pobytu účastníka (viď aj R 66/96). V tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na tú skutočnosť, že pobyt žalovanej nebol prvostupňovému súdu neznámy a zo spisu nevyplýva, z čoho vyvodil závery o jej neznámom pobyte, vedúce k ustanoveniu opatrovníka.

Takéto nesprávne ustanovenie opatrovníka bez toho, aby boli splnené podmienky určené v § 29 ods. 2 O.s.p. viedlo k odňatiu možnosti žalovanej konať pred súdom a realizovať jej patriace procesné práva účastníka konania (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Uvedenú vadu nereparoval ani odvolací súd, ktorý sa navyše dopustil ďalšie procesnej vady, keď o odvolaní žalovanej, ktorá bola prvostupňovým súdom vypočutá až po vyhlásení rozhodnutia súdu prvého stupňa, rozhodol bez nariadenia pojednávania podľa § 214 ods. 2 O.s.p.

Podľa § 214 ods. 1 O.s.p. (účinného od 15. októbra 2008) na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie vždy, ak a/ je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b/ súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a bez nariadenia pojednávania, c/ to vyžaduje dôležitý verejný záujem. Podľa § 214

ods. 2 O.s.p. v ostatných prípadoch možno o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania.

V zmysle § 372p O.s.p. sa na konania začaté pred 15. októbrom 2008 použijú predpisy účinné od 15. októbra 2008, ak nie je ďalej ustanovené inak.

Z citovaného zákonného ustanovenia je zrejmé, že odvolací súd musí v prípade prejednávania odvolania týkajúceho sa veci samej, nariadiť pojednávanie, ak dokazovanie vykonané pred súdom prvého stupňa opakuje alebo ak sám dokazovanie doplňuje. Účelom tohto ustanovenia je zabezpečiť účastníkom konania právo na spravodlivý proces, najmä umožniť im realizáciu práva vyplývajúceho z ustanovenia § 123 O.s.p., t.j. práva vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým dôkazom, ktoré sa vykonali. Ak preto odvolací súd v priebehu odvolacieho konania doplní dokazovanie bez toho, aby nariadil pojednávanie a účastníkom umožnil vyjadriť sa k týmto novým dôkazom, odníme im možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Dovolací súd poznamenáva, že súdna prax zastávala obdobné stanovisko už aj pred účinnosťou novely Občianskeho súdneho poriadku vykonanej zákonom č. 384/2008 Z.z. (porovnaj rozsudok NS SR sp. zn. 5 Cdo 147/01 uverejnený v časopise Zo súdnej praxe č. 4/2002).

Keďže odvolací súd v danej veci takto nepostupoval, konal v rozpore s ustanovením § 214 ods. 1 písm. a/ O.s.p. Aj týmto nesprávnym postupom (okrem iného) odňal aj on žalovanej možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky preto dôvodne podal mimoriadne dovolanie podľa § 243e O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. a/ O.s.p., keďže to vyžadovala ochrana práv a zákonom chránených záujmov účastníka konania a túto ochranu nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

Z uvedených dôvodov preto Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa ustanovenia § 243b ods. 2,3 O.s.p. rozhodnutie krajského ako aj okresného súdu zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 12. októbra 2010

JUDr. Vladimír M a g u r a, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová